

al te ironisch gevonden, maar ze hebben die nooit op zoo hatelijke wijs veroordeeld. Dat deed trouwens Prof. STRAUB vroeger ook niet. Toen hij met de HAAN zijn „voordrachten „over bacteriologie” schreef, sprak hij er ten minste anders over, ja zelfs was dat nog tot op zekere hoogte het geval toen hij op blz. 207 zijn aanval begon. Dat STRAUB ze thans anders qualificeert kan ik slechts toeschrijven aan een klein gebrek dat ik bij mijn geachten antagonist heb ontdekt. Onvermoeid strijder, bekwaam tirailleur, die zijn tegenstander door hem telkens van een ander standpunt aan te vallen afmat, als hij is, mist hij het zintuig om te begrijpen dat hij ongelijk zou kunnen hebben. Daardoor komt hij aan lager wal en eindigt hij met zijn eigen glazen in te slaan. Als iemand mij werkdadig geholpen heeft in mijn betoog, dat nergens zoo lichtvaardig gehandeld wordt, dat nergens zulke onbewezen speculaties voor wetenschap worden versleten als in de bacteriologie is het de Heer STRAUB. Maar noch de beledigingen die mij door zijn bemiddeling zijn toegevoegd noch het autoritair optreden van den gérant kan tot iets anders leiden dan tot de overtuiging dat men door expedienten heeft getracht te bereiken wat met argumenten onbereikbaar was.

Wat eindelijk de drie citaten betreft, waarmede STRAUB, nu toch zeker wel ter twaalfder ure, aankomt tant de bruit pour une omelette! Het eerste heb ik op blz. 463 al zelf aangehaald als een bewijs dat mijn ironie er zeer goed door kon. Het tweede, dat Prof. STRAUB niet geheel juist weergeeft, zie dezen jaargang, blz. 215, zou men, evenals het derde, onbewezen kunnen noemen, het is een appreciatie van wier juistheid ik overtuigd ben. Maar als Prof. STRAUB niets belangrijkers in mijn debat kan aanvoeren is er geen reden om deze polemiek nog langer te rekken en laat ik den gérant het laatste woord. Ik twijfel of het hem gelukken zal ik zijn redactioneel naschrift den indruk weg te nemen, dat hij van zijn qualiteit heeft gebruik gemaakt om den wrok dien hij als bacterioloog tegen mij koesterde te koelen, en ik eindig met een verontschuldiging aan de lezers wier geduld ik op een zware proef heb moeten stellen.

A. P. FOKKER.

Ik zal mij gaarne gewonnen geven wanneer Prof. FOKKER inderdaad aantoonst, dat *nergens zulke onbewezen speculaties voor wetenschap worden versleten als in de bacteriologie*. Daar zit de knoop. Ik beweer, dat de bacteriologen het niet slechter maken dan de andere onderzoekers op ons gebied. Ik heb vier jaar gewacht met oppositie om ook den schijn te vermijden, dat ik eenigen wrok als bacterioloog koester.

STRAUB.

Ik zal geen munt trachten te slaan uit het feit dat Dr. RINGELING's conclusie waartoe zijn waarneming hem geleid heeft een zeer ondergeschikt punt van het debat over de serum-therapie aanroert, door daaruit te concludeeren, dat hij het in de hoofdzaken met mij eens is. Liever bepaal ik mij tot de opmerking, dat de vraag of streptococcen-abscessen bij het paard dat tegen diphtherie wordt immuun gemaakt, accidenteel zijn, voor mijn betoog weinig belangrijk is. Zelfs als men uit Dr. RINGELING's waarneming zou willen opmaken, dat ze accidenteel zijn — een gewaagde conclusie — zou dat de

cardo quaestio nis niet raken. De vraag waar het op aankomt is of BEHRING'S verklaring van de door MARMOREK geconstateerde ongevoeligheid voor streptococcen-infectie van paarden, die tegen diphtherie zijn immuun gemaakt, juist is. Daarentrent geeft RINGELING'S waarneming geen licht. Zij zou slechts dan in het voordeel van BEHRING kunnen worden uitgelegd indien gebleken was, dat de drie paarden voor RINGELING voor streptococcengif *gevoelig* waren. Daar dit echter niet gebleken is en er geen enkel motief is aangevoerd, waarom men zou moeten aannemen, dat het serum van Dr. RINGELING anders zou zijn geweest dan het elders bereide, kan men in RINGELING'S waarneming slechts een bewijs voor de onjuistheid van BEHRING'S voorstelling zien.

FOKKER.

Waarde Gérant!

Zwolle, 14 Mei 1899.

Vergun mij nog een paar woorden naar aanleiding van wat in het vorig nummer aan mijn adres werd gezegd.

Als Gorinchem wil dat onteigening en ontsmetting bij tuberculose op de verklaring van een geneeskundige *verplichtend* zal zijn, had zij haar voorstel toch eenigszins anders moeten formuleren. Zij heeft slechts gevraagd dat Art. 5 der epidemiewet op die ziekte toepasselijk worde verklaard, dat dus de *bevoegdheid* van de overheid tot onteigening en ontsmetting zal worden uitgebreid. Dat die *bevoegdheid* reeds, zij het ook in anderen vorm, bestond was het eenige wat ik in herinnering wilde brengen. Van *verplichting* is, als het voorstel wordt aangenomen, nog geen sprake.

Mijn vriend PINKHOF en ik gaan beide gebukt onder den telegraphischen vorm waarin het officieel verslag van de handelingen der Algemeene Vergadering de laatste jaren is gesteld. Daardoor kan ik zijn meening slechts terugvinden in enkele zeer korte sententies en moet hij, als hij de historie der zaak wil gaan opdelven uit de verslagen, buitendien nog ter dege gaan delven in zijn memorie. Die heeft hem al de bijzonderheden verschafft, die hij nu mededeelt en die inderdaad zijn houding duidelijker maken, want van zijn geheele verweer blijkt uit het verslag niets, ten minste niet van een principieel verweer. Op dat verslag moest ik afgaan en wat ik schreef was dus geen aardigheid, maar wel overwogen ernst. En — eerlijk gezegd — de zaak is mij nog niet helder. De Commissie werpt, om te voldoen aan een opdracht, die ook al uit het verslag niet duidelijk blijkt, zonder een zweem van wetenschappelijke motiveering en alleen krachtens de grootsche indrukken van een tocht door eenige lokalen, het beroepsgeheim in principe overboord. Niet naar de opvatting die ik daarvan heb, maar naar de hare, althans naar die van den Heer PINKHOF. 's Gravenhage maakt dat nog wat duidelijker en, met of zonder protest, de Commissie gaat daarmee mede en maakt dus het nieuwe voorstel tot het hare. Van eenigen principieelen afkeer was bij haar niets te bespeuren. Zij heeft haar verdere medewerking niet geweigerd, maar is rustig doorgegaan en zij kon dat ook doen omdat het amendement feitelijk niet anders deed dan de bres die zij zelve in het secret absolu had geschoten nog wat grooter maken. Het eerste be-